GRAN KOMMUNE

Rådmannens presentasjon av budsjettgrunnlaget for 2023 og økonomiplan for 2023-2026

Formannskapet 27. oktober 2022

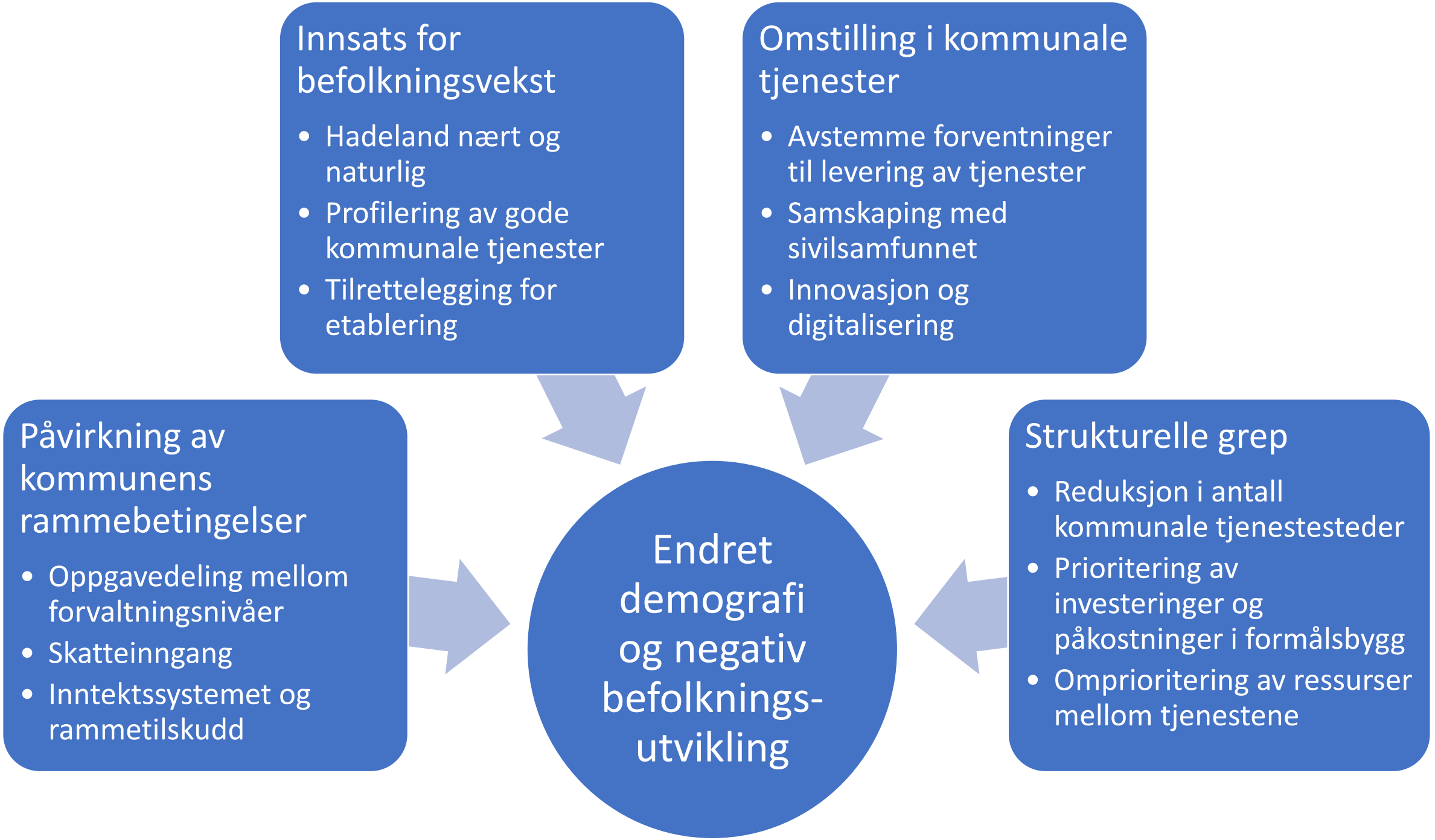
Innsats for befolkningsvekst
• Hadeland nært og naturlig
• Profilering av gode kommunale tjenester
• Tilrettelegging for etablering
Omstilling i kommunale tjenester
• Avstemme forventninger til levering av tjenester
• Samskaping med sivilsamfunnet
• Innovasjon og digitalisering
Påvirkning av kommunens rammebetingelser
• Oppgavedeling mellom forvaltningsnivåer
• Skatteinngang
• Inntektssystemet og rammetilskudd
Endret demografi og negativ befolknings-utvikling
Strukturelle grep
• Reduksjon i antall kommunale tjenestesteder
• Prioritering av investeringer og påkostninger i formålsbygg
• Omprioritering av ressurser mellom tjenestene

GRAN KOMMUNE

Statsbudsjett 2023

- Inntekts- og formueskatt
  - Skattøret for 2023 settes til 11,15 prosent, som er 0,2 prosentpoeng høyere enn i 2022.
  - Med dette tas det hensyn til en forventet nedgang i formue- og inntektskatten, samtidig som nivået på skatteinntektene opprettholdes på cirka 40 prosent av samlede inntekter.
- Frie inntekter
- Realvekst i frie inntekter i 2023 med 2,6 mrd.
  - For Gran kommune viser dette at vi får en vekst i frie inntekter på 3,2 prosent, mot landsgjennomsnittet som får en vekst på 3,5 prosent.
  - Ingen endring i måltallet for skattens andel av samlede inntekter – 40%

GRAN KOMMUNE

Statsbudsjett 2023

Ressurskrevende tjenester

- Staten øker innslagspunktet for ressurskrevende tjenester med 3,8 prosent til 1 526 000 kroner

Mindre oppgavejusteringer/finansiering

	2023	2024	2025	2026
Redusert forelderbetaling barnehage	613 000	613 000	613 000	613 000
Gratis barnehageplass til tredje barn i familien	37 000	82 000	82 000	82 000
Redusert pensjonspåslag private barnehager	- 99 000	- 198 000	- 198 000	- 198 000
Barnevernreform, barnevernlov m.v.	1 154 000	1 154 000	1 154 000	1 154 000
Endret regelverk AAP	- 238 000	- 238 000	- 238 000	- 238 000
Basistilskudd fasleger styrket fra 1. mai 2023	1 241 000	1 862 000	1 862 000	1 862 000
Digitale helseløsninger forvaltn./drift e-helse	47 000	47 000	47 000	47 000

GRAN KOMMUNE

Statsbudsjett 2023

Deflator	3,7 %
Årslønnsvekst fra 2022 – 2023	4,2 %
Prisvekst	3,1 %

- Forutsetningene er lagt inn i budsjettet
- De fleste kommunale gebyrer er forutsatt å øke med deflator på 3,7 %
- Avvikende prisjusteringer fremmes i egne saker
- Forventet helårsvirkning av lønnsoppgjør 2022 lagt inn

GRAN KOMMUNE

Lave inntekter gjennom inntektssystemet

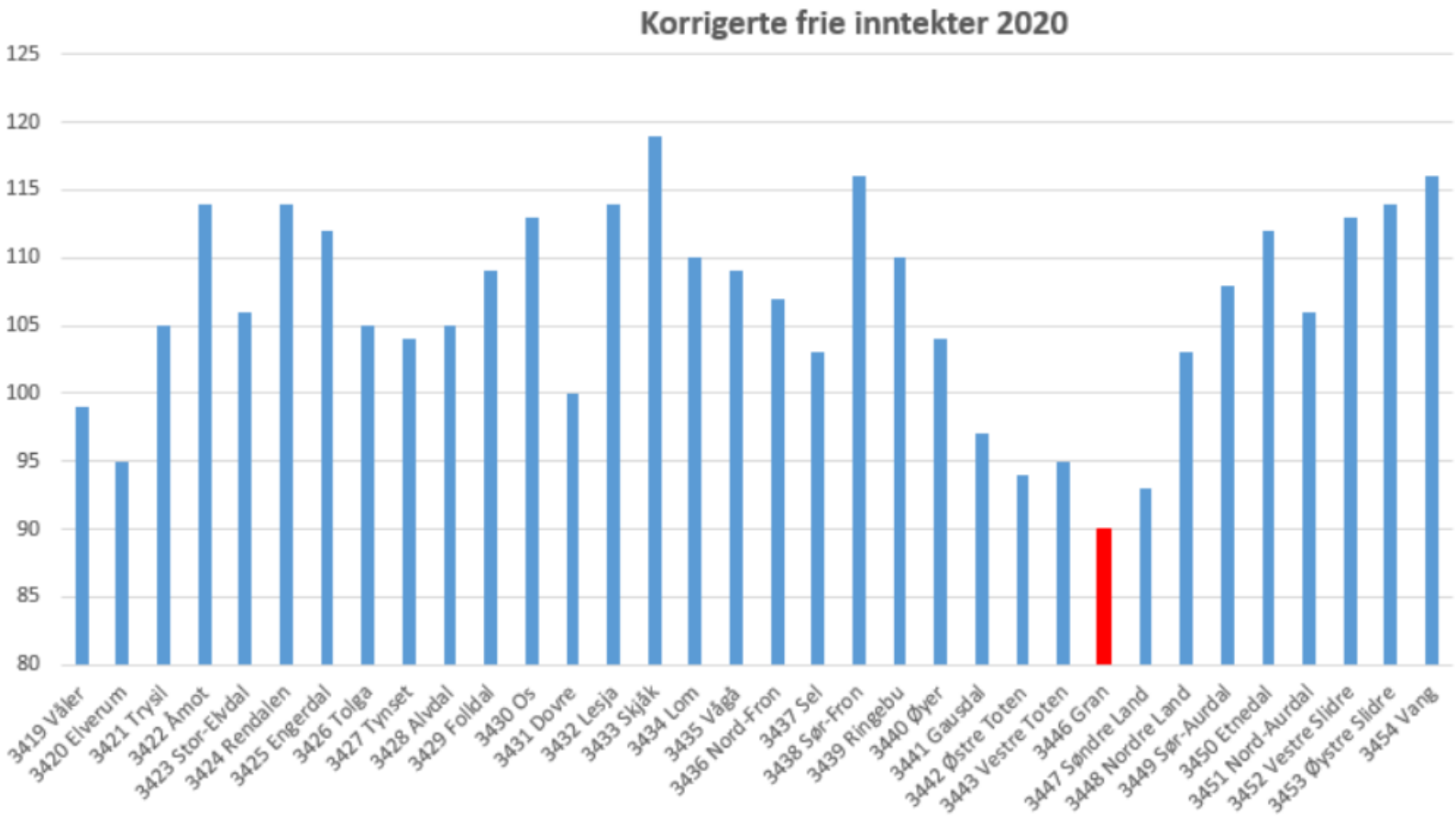

Grafen over viser korrigerte frie inntekter i 2020 for kommunene i Innlandet. Gran kommune hadde i 2020 90% av landsgjennomsnittet.

GRAN KOMMUNE

Beregning av utgiftsbehov - tillegg/trekk i kroner for år **2023**
(utgiftsutjevnede tilskudd) 2023-prisnivå for årene 2023-2026

	HELE LANDET		GRAN			Bruk av folketall 1.7.2022		Endring fra foregående år	2022 Endring fra for
	Vekt	Antall	Antall	Utgifts-behovs-indeks	Pst. utslag	Tillegg/ fradrag i utgiftsutj kr per innb	1000 kr	1000 kr	1000 kr
0-1 år	0,0057	109 740	201	0,7364	-0,15 %	-94	-1 281	-3,7	-56,3
2-5 år	0,1361	228 507	440	0,7742	-3,07 %	-1 932	-26 210	-3 055,7	-5 449,3
6-15 år	0,2645	643 155	1 492	0,9327	-1,78 %	-1 118	-15 173	-3 925,6	-4 221,9
16-22 år	0,0236	453 296	1 158	1,0272	0,06 %	40	547	50,4	82,5
23-66 år	0,1049	3 138 464	7 562	0,9688	-0,33 %	-206	-2 792	-93,4	312,3
67-79 år	0,0567	639 203	1 954	1,2291	1,30 %	817	11 081	373,9	456,0
80-89 år	0,0767	196 967	636	1,2983	2,29 %	1 438	19 514	2 444,4	786,9
over 90 år	0,0385	46 460	126	1,0904	0,35 %	219	2 970	1 017,9	-2 109,4
Basistillegg	0,0159	275	0,6017	0,8812	-0,19 %	-119	-1 611	55,9	-2,0
Sone	0,0100	21 404 993	57 671	1,0833	0,08 %	52	711	11,2	-130,1
Nabo	0,0100	9 740 388	28 218	1,1648	0,16 %	104	1 406	3,5	-115,5
Landbrukskriterium	0,0021	1	0,0065	2,6002	0,34 %	211	2 866	200,7	248,3
Innvandrere 6-15 år ekskl Skand	0,0071	48 588	99	0,8192	-0,13 %	-81	-1 095	-111,6	-18,7
Flyktninger uten integreringstils	0,0084	177 206	398	0,9031	-0,08 %	-51	-695	212,9	-43,2
Dødlighet	0,0454	40 709	119	1,1753	0,80 %	500	6 790	1 015,4	807,0
Barn 0-15 med enslige forsørger	0,0188	107 249	282	1,0572	0,11 %	68	918	-428,6	824,5
Lavinntekt	0,0118	285 349	545	0,7679	-0,27 %	-172	-2 336	-818,2	-151,3
Uføre 18-49 år	0,0064	121 768	429	1,4166	0,27 %	168	2 274	487,2	63,9
Opphopningsindeks	0,0095	234	0,3585	0,6168	-0,36 %	-229	-3 105	-1 589,6	153,3
Aleneboende 30 - 66 år	0,0193	515 435	1 253	0,9774	-0,04 %	-27	-371	11,2	-41,4
PU over 16 år	0,0486	20 146	71	1,4170	2,03 %	1 274	17 287	217,5	948,5
Ikke-gifte 67 år og over	0,0454	388 016	1 298	1,3450	1,57 %	985	13 361	1 642,2	-228,4
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0165	41 008	65	0,6353	-0,60 %	-378	-5 133	-1 095,4	-616,6
Innbyggere med høyere utdann	0,0181	1 533 254	2 590	0,6792	-0,58 %	-365	-4 953	-130,8	-191,9
1 Kostnadsindeks	1,0000			*1,01755*	*1,75 %*	1 103	14 969	-3 508	-8 693
(Tillegg/trekk kr pr innb.)									

Alle tall i 1000 kr

2 Tillegg/trekk (omfordeling) for kommunen i 1000 kr	**14 969**
3 Nto.virkn. statl/priv. skoler	7 668
4 Sum utgiftsutj. mm (2+3)	**22 636**

Staten har beregnet at Grans utgiftsbehov er redusert med kr 3,5 mill. fra 2022 til 2023

GRAN KOMMUNE

Driftsbudsjett 2023

GRAN KOMMUNE

Renteforutsetninger 2023-2026

	Norges Bank-anslag hentet fra rentemøte september 2022					Oppdatert 13/10/22		
ÅR	NB anslag styringsrente	NB anslag påslag i pengemarkedet	NB anslag 3 mnd Nibor	Bank margin-påslag på Nibor	**Budsjettert lånerente ved bruk av NB anslag**	FRA Markedet, (NIBOR 3 MND)	Bank margin-påslag på Nibor	**Budsjettert lånerente ved bruk av markedsrenter**
2023	3,15	0,40	3,55	0,60	***4,15***	3,95	0,6	***4,55***
2024	3,05	0,40	3,45	0,60	***4,05***	3,90	0,6	***4,50***
2025	2,80	0,40	3,20	0,60	***3,80***	3,75	0,6	***4,35***
2026	2,60	0,40	3,00	0,60	***3,60***	3,65	0,6	***4,25***

- Kommunalbankens anbefalte rentenivå basert på Norges Bank og markedets framskriving av rentebanen. Ut fra sammensetningen av fast og flytende lånerente på nåværende låneportefølje, har rådmannen fastsatt budsjettrenten til:

2023	2024	2025	2026
3,3 %	4,0 %	4,4 %	4,3 %

- Renter er beregnet etter avdragstid på 30 år med ½ års effekt det året lånet tas opp.

GRAN KOMMUNE

Utvikling i rentekost pga. økt rente

	2023	2024	2025	2026
Rentefot innarbeidet i budsjettforslag	3,3%	4,0%	4,4%	4,3%
Rentefot fjorårets vedtatte økonomiplan	2,0%	2,5%	2,5%	3,0%
Renter på lån *)	39 806	53 983	66 799	74 838
Renter med fjorårets renesats	24 055	33 385	38 151	52 602
Forskjell pga endret rentesats	**15 751**	**20 598**	**28 648**	**22 236**

*) Inkludert byggelånsrenter

GRAN KOMMUNE

Avdrag 2023-2026

- Avdrag på investeringslån belastes driftsbudsjettet
- Avdrag er beregnet ut fra en avdragstid på 30 år med ½ års effekt det året lånet tas opp
- I rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan er det benyttet minimumsavdrag. Dette er imidlertid ikke benyttet fullt ut (ca. 50%), lagt inn kr 7,5 mill. hvert år i hele perioden
- Konsekvens er lengre avdragstid på nedbetaling av gjeld, og en gradvis økt rentekostnad

GRAN KOMMUNE

Tiltak for å tilpasse drift til ramme

- Rådmannen har lagt inn økning i eiendomskattesatsen fra 3 til 4 ‰ for 2023, utgjør kr 6 mill.
- Foreslår retaksering av eiendomsmassen i 2023 og 2024. Lagt inn 0,5 mill. kr i 2023 og 2,0 mill. kr i 2024 til gjennomføring.
- Det er lagt inn en forventet effekt av re-takseringen med kr 3 mill. fra 2025.

- En vil i løpet av 2023 gjøre en nærmere vurdering av om en skal benytte ligningstakster på boliger og hytter, hvis hyttereglene endres, eller om en skal gjøre en vanlig takseringsjobb.
- Næringseiendommer må uansett takseres på vanlig måte.

GRAN KOMMUNE

Disposisjonsfond

Utvikling disposisjonsfond

	Inngående balanse pr. 1.1.	Avsetning		Bruk	Utgående balanse pr. 31.12.
2023	157 175	6 300	-	15 254	148 221
2024	148 221	8 460	-	11 963	144 718
2025	144 718	4 023	-	14 430	134 311
2026	134 311	4 023	-	15 726	122 608

Rådmannen har funnet det nødvendig å gjøre bruk av tidligere avsetninger til disposisjonsfond for å saldere det enkelte år i økonomiplanperioden.

GRAN KOMMUNE

Tilbakeførte pensjonsmidler - premiefond

Gran kommune har kr. 59 mill. kr på premiefond – kan benyttes til å betale fakturaer på pensjon. Redusert premieavvik som skal utgiftsføres over 7 år.

Rådmannen har funnet det nødvendig å gjøre bruk av midlene på premiefondet for å saldere budsjettet i økonomiplanperioden.

GRAN KOMMUNE

Innsparingstiltak i sektorene og salderingstiltak

Innsparingstiltak og salderingstiltak:	2022	2023	2024	2025	2026
Rådmann og stab	925	1 425	1 425	1 425	1 425
Barnehage og skole	6 300	14 400	16 200	18 400	19 400
Familie og Velferd	1 000	4 500	6 000	6 000	6 000
Helse og omsorg	3 000	11 590	14 310	14 310	14 310
Kultur og samfunn	3 000	5 550	6 550	6 550	6 550
Sum budsjettområdene	**14 225**	**37 465**	**44 485**	**46 685**	**47 685**

Bruk av premiefond KLP (pensjon)		4 000	8 000	8 000
Minimumsavdrag	7 500	7 500	7 500	7 500
Bruk av disposisjonsfond	8 404	11 663	14 130	15 426
Eiendomsskatt			3 000	3 000
Sum saldering etter innsparingstiltak	**15 904**	**23 163**	**32 630**	**33 926**

GRAN KOMMUNE

Rådmann, stab og støtte

	2023	2024	2025	2026
(+)Tiltak basert på nye/endrede behov				
• Retaksering eiendomsskatt	+500	+2000		
• IKT-midler fra investering til drift	+1300	+1300	+1300	+1300
(-)Innsparingstiltak for å ta ned driftsnivå				
• Reduksjon i kurs og samlinger	-500	-500	-500	-500

GRAN KOMMUNE

Barnehage, skole og PPT

	2023	2024	2025	2026
(+)Tiltak basert på nye/endrede behov				
• Nedgang i antall barn og unge, men også barn påventeliste til barnehageplass				
(-)Innsparingstiltak for å ta ned driftsnivå				
• Redusert skoleskyss	-400	- 800	-1000	-1000
• Nedtrekk ansattressurs barnehage, skole og PPT	-5500	- 5500	- 5500	-5500
• Endre skolestruktur		- 1000	-3000	-4000

GRAN KOMMUNE

Familie og velferd

	2023	2024	2025	2026
(+)Tiltak basert på nye/endrede behov				
• Økt behov sosialhjelp og kvalifiseringsstønad	1 500	1 500	1 500	1 500
• Økt tjenestebehov psykisk helse og rus	2 200	2 000	2 000	2 000
• Økt tjenestebehov BPA	3 000	3 000	3 000	3 000
• Økt tjenestebehov Avlastning	2 000	2 000	2 000	2 000
(-)Innsparingstiltak for å ta ned driftsnivå				
• Si opp avtale med private BPA leverandører	- 1 000	- 1000	- 1000	- 1000
• Fordelt innsparing mellom flere enheter	- 500	- 500	- 500	- 500
• Redusere tjenestetilbud dag og døgn (psyk-rus og tt)	- 1 000	- 2 500	- 2 500	- 2 500
• Resultat av pågående prosjekt innsparingstiltak på tvers	- 1 000	- 1 000	- 1 000	- 1 000

GRAN KOMMUNE

Helse og omsorg

(+)Tiltak basert på nye/endrede behov		2023	2024	2025	2026
Tiltak for å følge opp vedtatt Plan for legetjenesten		8 090	3 450	3 450	3 450
Økte utgifter til medisinsk forbruksmateriell		600	600	600	600
Vikarutgifter til å dekke opp for fastlegenes langtidsfravær		3 700	2 500	1 500	1 000
Flere og mer ressurskrevende brukere i hjemmetjenesten		1 900	1 900	1 900	1 900
Flere pasienter på institusjonene med alvorlige og komplekse tilstander		1 800	1 800	1 800	1 800
Ny leder i hjemmetjenesten		650	650	650	650
Sum		**18 763**	**12 274**	**11 275**	**10 776**
(-)Innsparingstiltak for å ta ned driftsnivå					
Rammekutt		- 1 500	- 1 500	- 1 500	- 1 500
Si opp kjøp av 2 plasser Granhøi Aldersp. AS, drifte i egenregi uten bemanningsøkning		- 700	- 1 400	- 1 400	- 1 400
Si opp kjøp av 3 plasser på Røysumtunet, drifte i egenregi uten bemanningsøkning		- 1 750	- 3 500	- 3 500	- 3 500
Ansatte som i 2023 slutter eller er i permisjon erstattes ikke		- 1 900	- 1 900	- 1 900	- 1 900
Effekt av arbeidsmiljøtiltak og omstillingsprosesser		- 2 230	- 2 230	- 2 230	- 2 230
Redusere antall fagdager til 1 dag pr 4. uke til medarbeidere og tilbud om hjemmetrening for brukere		- 240	- 240	- 240	- 240
Si opp avtalen med Hadeland Taxi		- 270	- 540	- 540	- 540
Sum		**- 8 590**	**- 11 310**	**- 11 310**	**- 11 310**

GRAN KOMMUNE

Kultur og samfunn

	2023	2024	2025	2026
(+)Tiltak basert på nye/endrede behov				
• Opprettholde leieavtaler kultur	400			
• Styrking av budsjett for Lunner og Gran brann og redning pga ny avtale for brannmannskaper	300	300	300	300
• Styrking av økonomi- og investeringsplanlegging, nærings- og arealplanlegging, jf Budsjett og økonomiplan 2022-2025	800	800	800	800
• Utdanning av brannmannskaper	270		220	
• Utvidelse av stillingsrammer for deltidsbrannmannskaper	200	200	200	200
(-)Innsparingstiltak for å ta ned driftsnivå				
• Fjerning av Styrking av økonomi- og investeringsplanlegging, nærings- og arealplanlegging, jf Budsjett og økonomiplan 2022-2025	-800	-800	-800	-800
• Kommunal drift av Brandbu stadion opphører - redusert drift ved Brandbu idretthall	-300	-300	-300	-300
• Privatisering av kommunale veier	-800	1600	1600	-1600
• Reduksjon av rammer for kultur	-300	-600	-600	-600
• Reduksjon av rådgiverstilling på kommunalsjef	-200	-200	-200	-200
• Redusere drift på bibliotek	-200	-400	-400	-400
• Redusere en stilling på eiendom	-600	-600	-600	-600
• Redusere subsidiering av leie på idrettshallen på Hadeland videregående skole	-350	-350	-350	-350

GRAN KOMMUNE

Investeringer